

Tri desetke Selške doline

Pod tem naslovom v svoji novi knjigi Marija Gasser opisuje deset cerkva v Selški dolini, ki so bile med drugo svetovno vojno ali po njej porušene, nato pa obnovljene.

ANA ŠUBIC

Železniki – V cerkvi sv. Antona Puščavnika v Železnikih je bila v soboto predstavitev knjige Tri desetke Selške doline, v kateri domačka Marija Gasser v treh ciklih predstavi deset cerkva na Selškem: njihovo postavitve, oskrbitev oz. rušenje, ki so ga bile deležne med drugo svetovno vojno ali po njej, ter obnovo. »Letos beležimo 80. obletnico konca druge svetovne vojne in želim, da to gorje – Selški dolini ni bilo prizanašeno – ne bi bilo pozabljeno. Poleg

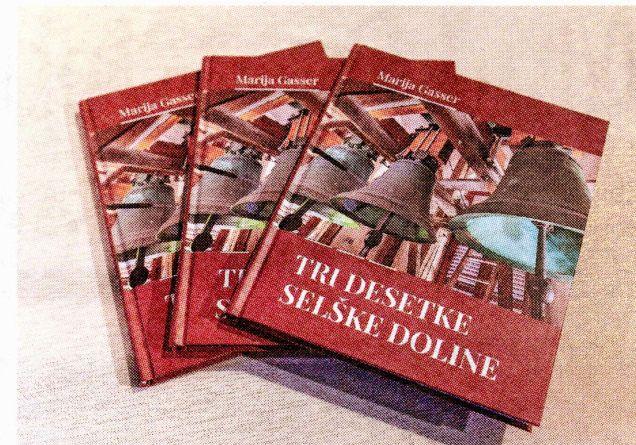
človeških žrtev, porušeni domov je bila uničena tudi sakralna dediščina,« je dejala avtorica in dodala, da jo je ta tematika povsem prevzela, pretresla, presenetila pa predvsem v tem, kako so ljudje združili moči in obnovili cerkve. Poudarila je, da knjiga temelji na dejstvih; v njej je zbrala dokumentarno in fotografsko gradivo pa tudi spomine pričevalcev.

Po podatkih Gasserjeve je bilo v Sloveniji med vojno in po njej porušeni dve sto cerkva, od tega deset na Selškem. Poleg omenjene cerkve v Železnikih tako

v knjigi opisuje še cerkve: sv. Lucije v Dražgošah, pri Sv. Tomažu, pri Sv. Lenartu, na Sv. Mohorju, sv. nadangela Gabrijela na Planici, sv. Miklavža nad Golico, sv. Križa nad Kališami, sv. Jedrti nad Lajšami in sv. Marije Vnebovzete na Zalem Logu. V Selško dolino je leta 1945 spadalo 21 cerkva. »Le štiri so prestale preizkus časa pred osemdesetimi leti in ostale nedotaknjene,« je pojasnila Gasserjeva in dodala, da drugih sedem cerkva ni bilo porušeni, a so doživele drugačno nasilje.

Obnovili vseh deset cerkev

Cerkve na Selškem so bile postavljene v različnih obdobjih. »Nekatere datirajo že v 13. stoletje in so izjemne umetniške in kulturne vrednosti. Sodijo v romansko dobo, gotiko, barok in so bile čez stoletja večkrat predelane,« je razložila avtorica, ki je knjigo zasnovala v treh ciklih oz. desetkah, kot pri rožnem vencu, in tako zajema tri dele. V veselem delu predstavi nastanek omenjenih desetih cerkva, v žalostnem delu uničenje in v častitljivem delu njihov ponovni vznik. »Že med vojno in po njej, sicer še na prikrit, prefinjen način, so se komunisti spravili na Cerkev kot ustanovo. Skušali so odstraniti verske simbole, cerkve in znamenja z namenom, da bi tako ustrahovali in prizadeli vernike,« je dejala Gasserjeva. Po vojni je bilo vseh deset cerkva obnovljenih, na kar se nanaša častitljivi del knjige. »Gradnja cerkva je ljudi izjemno povezala. Nove cerkve so gradile vse generacije. Ljudje so doma pustili vse kmečko delo in šli gradit cerkve.

Tri desetke Selške doline je tretja samostojna knjiga Marije Gasser. / Foto: Simon Benedičič

V Selški dolini so tri popolnoma nove. To je presežno.»

Spoznati resnico

Gost predstavitve, prelat in kanonik Anton Slabe, rojak iz Selške doline, ki je prispeval tudi uvodnik za knjigo, je med drugim poudaril, da se knjiga zavzema za materialno kulturo, ki jo je slovenski narod zgradil v stoletjih oz. v tisočletju, in da ohranjanje bogastvo, ki bo za zanamce. »To je tisto, kar je bilo zgrajeno, pa potem uničeno. Spomin na to je zelo dragocen. Kaj vse je slovenski narod včasih žrtvoval, spravi skupaj, ustvaril zaradi svoje vere, prepričanja in jezika,« je dejal Slabe in dodal, da je knjiga dragocena za tiste, ki želijo spoznati resnico.

Na predstavitvi so gostili tudi Andreja Berganta, častnega občana Železnikov in

še zadnjega živečega člana Fantov s Praprotna, ki je podelil pričevanje, ki ga je prispeval tudi za knjigo, in sicer o rušenju cerkve pri Sv. Tomažu, ki minerskemu vodu ni šlo po načrtih, saj je eksplodirala le ena od dveh predvidenih min, zato so bile poškodbe precej manjše.

Knjigo je sicer uredila prof. Ines Cergol, številne fotografije pa je prispeval fotograf Simon Benedičič. Gre za tretjo samostojno knjigo Marije Gasser; prvo o življenju in delu Ivana Tuška je izdala leta 2005, drugo – Vasi pod Ratitovcem skozi čas – deset let kasneje, sicer pa objavlja tudi v reviji Zaveza in zborniku Železne niti.

Predstavitve, ki jo je povezovala Damjana Peternej, sta z glasbo obogatila organist Tomaž Močnik in njegova hči, sopranistka Neža Močnik.

S predstavitve knjige Tri desetke Selške doline: prelat in kanonik Anton Slabe, avtorica Marija Gasser in povezovalka Damjana Peternej / Foto: Simon Benedičič